

חיזבאללה - יצירה של איראן

ההערצה המיוחדת של חיזבאללה למנהיג איראן עלי חמינאי

שמעון שפירא

יוני 2011

המנהיג האיראני חמינאי הוא דמות מופת בתנועת חיזבאללה בלבנון. הוא מקור הסמכות הדתית והפוליטית מאז החליף את אייתוללה חומייני בשנת 1989. שתי הצהרות של מנהיגי חיזבאללה - של המזכ"ל חסן נסראללה ושל האשם צפיאדין, יו"ר המועצה המבצעת ויורשו המיועד של נסראללה, מספקות תמונה אותנטית של הקשר הקרוב בין מנהיג איראן לבין תומכיו הנאמנים בלבנון.

נסראללה וצפיאדין מתארים בצורה מדויקת מאד את המעמד המיוחד של חמינאי בחיזבאללה, כמי שמכתיב את הצעדים האסטרטגיים של התנועה השיעית בלבנון בצמתים מכריעים בתולדותיה.

ההערצה המוחלטת לחמינאי מזכירה את אחת התכונות החשובות של האימאם בעיני השיעים: הם רואים בו אדם שאינו שוגה לעולם, רואה את הנולד ומקבל החלטות נכונות. הוא אינו שוגה גם אם כל הנתונים והנסיבות מצביעים לכאורה בכיוון ההפוך.

יש להדגיש כי אין המדובר רק בהחלטות בנושאים דתיים-הלכתיים, בהם התפרסם חמינאי וזכה להערכה בלבנון הרבה יותר מאשר באיראן, אלא בהחלטות אסטרטגיות ופוליטיות המצביעות על שליטתו המוחלטת באופן קבלת החלטות של חיזבאללה בלבנון. נסראללה ידע זאת עוד בצעירותו בטרם נבחר למזכ"ל חיזבאללה, כאשר נסע להשלים את לימודיו במוסדות הדת בעיר קום באיראן ועשה מאמצים להתקבל אצל חמינאי (ראה להלן). יודע זאת היטב גם האשם צפיאדין, המחזק - בברכתו של נסראללה - את מעמדו כיורשו המיועד.

ב-6 ביוני 2011 נערך בביירות כינוס מיוחד. הוא עסק באישיותו האינטלקטואלית של מנהיג איראן חמינאי ונקרא "התכנסות ודיון על החידושים בתורת ההלכה פרי מחשבתו של האימאם חמינאי". את הכינוס ארגנה שגרירות איראן בביירות והוא התקיים זו הפעם הראשונה מחוץ לאיראן. אין זה מפתיע שהמדינה הראשונה מחוץ לאיראן בה התקיים כינוס כזה הייתה דווקא בלבנון, שכן שם ההערצה והכבוד לחמינאי גדולים אף יותר מאשר באיראן. אנשי דת ומשכילים מכל חוגי העולם האסלאמי נטלו חלק בוועידה. נציגי איראן היו מנהיג הפרלמנט לשעבר, ע'ולם עלי חדד-עדל, והשגריר בביירות, ע'אדנפור רוקון עבאדי. אורח הכבוד בכינוס היה מנהיג חיזבאללה, נסראללה, אשר דיבר, כדרכו, דרך מסך טלוויזיה ונאומו פורסם באתר האינטרנט הרשמי של המנהיג האיראני.

נאומו הארוך של נסראללה שופך אור על יחסיו המיוחדים עם חמינאי, אליו התוודע לראשונה ב-1986. היה זה ארבע שנים אחרי שאיראן הקימה את חיזבאללה. נסראללה היה בן עשרים ושש ובראשית דרכו בתנועה השיעית בלבנון. בשנת 1988, עם סיום קרבות הדמים בין חיזבאללה לתנועת אמל, שבהם נפלו יותר שיעים מאשר במלחמות עם ישראל, יצא נסראללה הצעיר לשנת לימודים במוסדות הדת בעיר קום באיראן. עלי אכבאר מוחתשמי, אדריכל תנועת חיזבאללה, שהיה שגריר בדמשק ואחר כך שר הפנים וסגן ראש הממשלה, הביא את נסראללה הצעיר לחמינאי, שהיה אז נשיא איראן. חמינאי החזיק אז גם ב"תיק לבנון" כחלק מחברותו בוועדה המשולשת שבה היו חברים גם יו"ר הפרלמנט האשמי רפסנג'אני וראש הרשות השופטת מוסאווי ארדבלי.

דמותו של חמינאי

מנאמו של נסראללה עולה כי בעיניו חמינאי הוא מנהיג יוצא דופן מבחינת אמונה, מנהיגות ובקיאות בתורת ההלכה האסלאמית. הוא מודע לבעיות ולצרכים ויודע כיצד להציע פתרונות העולים בקנה אחד עם עקרונות הדת. הוא תמיד מעודכן בפרטים הקטנים ויודע להציע דעת מומחה.

נסראללה מציין כי רבים בעולם האסלאמי אינם מיטיבים להכיר את חמינאי ועל כן אין הוא זוכה להערצה הראויה לו, אפילו באיראן, שם הוא מוקף אויבים וידידיו אינם מעריכים אותו כערכו.

מוטלת עלינו האחריות, אמר נסראללה, להציג את האימאם הגדול הזה בפני האומה (*umma*) האסלאמית כדי שכל חברה יוכלו ליהנות ממנהיגותו ועומק ידיעותיו בעולם הזה ובעולם הבא. מכאן החשיבות הגדולה של הכינוס.

בפגישה עם אנשי מיליציה בסיג' שביקרו בלבנון אמר האשם צפיאדין דברים ברוח דומה: "בשבילנו אייתוללה חמינאי אינו רק מנהיג. הוא דמות מופת לחיינו, סמל ליציבות, הוא המורה הגדול שלנו" (ציטוט מתוך העיתון האיראני קיהאן מ-31 במאי 2011, כפי שהובא על ידי אמיר טהרי בעיתון אל אלוסאט מ-10 ביוני 2011).

השפעתו של חמינאי על ארגון חיזבאללה

בנאמו ציין נסראללה את השפעתו האדירה של חמינאי על חיזבאללה מראשית שנות התשעים של המאה הקודמת, לאחר שבשנת 1989 תפס את מקומו של חומייני כמנהיג איראן. כינוס ועידת מדריד בשנת 1991 על רקע פירוק ברית המועצות והשינויים העצומים שבאו בעקבותיו, הציגו את ארה"ב כמעצמת העל היחידה שדוחפת את הערבים לעבר פשרה עם ישראל. התחושה באזור, אמר נסראללה, הייתה כי ארה"ב אכן נמצאת בעמדה המאפשרת לה לכפות פשרה עם ישראל. ועם זאת לאימאם חמינאי, מדגיש נסראללה, הייתה עמדה שונה ומנוגדת. חמינאי טען כי ועידת מדריד לא תניב תוצאות ושארה"ב לא תצליח לכפות פשרה כלשהי. כעבר עשרים שנה, ציין נסראללה, הודו משתתפי הוועידה במדריד כי דבר לא הושג בה, שיחות השלום בעקבות ועידה זו כשלו, ושני העשורים האחרונים הביאו רק אכזבה, יאוש ובלבול והוכיחו שחמינאי ניתח נכונה את המצב האזורי והבינלאומי, לרבות האווירה הכללית באזור בתקופה זו.

בשנת 1996, הזכיר נסראללה, התקיימו מגעים בין ישראל לסוריה בהתבסס על נכונותו של יצחק רבין המנוח לסגת לקווי ה-4 ביוני 1967. גם כאן נראה היה כי השגת הפשרה ודאית, חילוקי הדעות ייושבו והצדדים יצטרכו לסכם את הפרטים. כך התבקש גם חיזבאללה לסיים את מאבקו נגד ישראל. נאמר לחיזבאללה כי פעילותו נגד ישראל חסרת תועלת ולכן כדאי לו לנטוש את דרך ההתנגדות (הצבאית) לישראל. הדברים נאמרו דווקא כאשר ארגון חיזבאללה הגביר את מאבקו נגד ישראל. על פי הייעוץ שניתן לחיזבאללה באותה עת, הדגיש נסראללה, אין עוד צורך בקורבנות במאבק נגד ישראל. היו אף שטענו שגם חיזבאללה צריך לנקוט בדרך הפשרה עם ישראל, לשנות את עקרונותיו, ובכללם אלה שהיו המהותיים ביותר מבחינתו כארגון התנגדות, וגם לשנות את שמו, את מבנהו הארגוני ואת מטרותיו הפוליטיות.

לחמינאי, הדגיש נסראללה, הייתה דעה אחרת. המנהיג האיראני טען, כי השיחות עם סוריה לא יניבו תוצאות ולא תהיה פשרה בין סוריה לבין ישראל. חמינאי המליץ לחיזבאללה להמשיך ולהגביר את הג'יהאד נגד ישראל, להתעלם מכל התאוריות על פשרה ולשאוף לניצחון על ישראל. רבין נרצח, פרס הפסיד את הבחירות ונתניהו תפס את כיסא ראש הממשלה. עמדתו של חמינאי נותרה חד משמעית ועקבית: תנועת הג'יהאד נגד ישראל תנצח בסופו של דבר. השקפתו הייתה נטועה באמונה הדתית שהנחתה את חיזבאללה. לאחר שנת 1996 טען חמינאי כי ישראל שקעה בבוץ ולא תוכל עוד לכבוש את לבנון. בעיניו הכול תלוי בפעולות הג'יהאד של הארגון נגד ישראל.

ערב הבחירות בישראל בשנת 1999 הצהיר אהוד ברק על שאיפתו לצאת מלבנון. גם עם בחירתו של ברק, אמר נסראללה, לא האמינו בחיזבאללה שהוא אכן יבצע את הנסיגה; הדעה הרווחת הייתה שהוא יחזור בו מדבריו במסע הבחירות. ובינתיים נפגשו ראשי חיזבאללה עם חמינאי בטהרן. מנהיגי חיזבאללה העריכו כי

ישראל לא תצא מלבנון; חמינאי סבר אחרת ואמר כי ניצחון חיזבאללה הוא ממש מעבר לפינה והרבה יותר קרוב משסברו מנהיגי הארגון. ציפיותיו של חמינאי נגדו את המידע והערכות המצב של חיזבאללה. הוא הורה לנסראללה להתכונן לניצחון ולהכין את התנועה לתקופה שלאחר נסיגת ישראל מלבנון. וזאת הסיבה, אמר נסראללה, לשינוי עמדתו של חיזבאללה ולהכנותו לנסיגה הישראלית.

החלטתה של ישראל לצאת למלחמת לבנון השנייה התקבלה, לדעת נסראללה, בתמיכה בינלאומית ובכללה אף תמיכתן של מספר מדינות ערב. המטרה הייתה להרוס את ההתנגדות (כלומר את יכולותיו הצבאיות של החיזבאללה). כאשר ישראל פעלה בברוטליות, אמר נסראללה, והטילה למערכה בלבנון את כל כוחה, עצם המחשבה על ניצחון או אפילו על הישרדות, יכולה הייתה להיחשב טירוף. והנה בעוד שכונת דחייה בדרום מערב ביירות מופצצת, קיבל נסראללה הודעה מוקלטת מחמינאי. היה זה מסר ארוך שהיה ודאי משתרע על מספר רב של עמודים כתובים. עיקריו:

« מלחמה זו זהה למלחמה שהכריזו יהודי מדינה נגד הנביא מוחמד, והיא נועדה לחסל את האסלאם ואת המאמינים.

« עליכם להאמין באל, וחמינאי הבטיח לנו ניצחון במלחמה, שיהיה כה גדול עד שאנו נהפוך לכוח בלתי מנוצח.

בנסיבות ההן, ובוודאי בראשית המלחמה, מי יכול היה, תהה נסראללה, לנבא את תוצאותיה? האשם צפיאדין (כפי שצוטט בקיהאן על ידי אמיר טהרי) הדגיש: "ללא הפיקוד והפיקוח הישיר, דקה אחר דקה, של האייתוללה הגדול חמינאי, חיזבאללה לא היה משיג את ניצחונו הגדול נגד הציונות ואמריקה... צפיאדין עמד על כך כי מתחילתו ועד סופו היה העימות תחת 'פיקודו ופיקוחו הישיר של חמינאי'".

נסראללה חזר לתקופה שלאחר 11 בספטמבר 2001, כאשר זרעה ארה"ב פחד בקרב המוסלמים באזור. הציבור חשב אז, ציין נסראללה, כי ארה"ב תשלוט באזור מאות שנים. אחרים השוו את המצב לתקופת מסעי הצלב. נסראללה יצא לפגישה עם חמינאי באיראן וביקש את עצתו. דבריו של המנהיג האיראני עמדו בסתירה מוחלטת לכל הדעות שנשמעו בתקופה זו. אפילו באיראן, ציין נסראללה, היו דמויות רשמיות שאמרו לו כי יהיה על חיזבאללה להסתגל למציאות חדשה, לקיים דו-שיח עם ארה"ב ואפילו להגיע לפשרה. לחמינאי, כאמור, הייתה דעה אחרת. הוא אמר, לדבריו של נסראללה, כי אין מה לדאוג: ארה"ב הגיעה לשיא ומעתה מעמדה רק יירד. ואכן, סיכם נסראללה, לאחר הפלישות לעיראק ולאפגניסטאן החלה היחלשותה של ארה"ב והיחלשות זו מציינת את תחילת הסוף של אמריקה ושאירותיה באזור.

באשר לישראל, נסראללה חזר על עמדות היסוד של איראן וחיזבאללה: קרנה של ישראל בירידה והשלטון הציוני יושמד בעתיד הקרוב. חמינאי סבור כי פשרה עם ישראל לא תשיג דבר וכי המאבק הפלסטיני טיפח דור חדש של פלסטינים לוחמים אשר מאמינים יותר מאי פעם כי ישובו לארץ אבותיהם. מסקנתו של נסראללה מהצלחותיו של חמינאי להעריך מצבים בעבר, היא כי בעזרת אללה, ישראל מתקרבת אל סופה.

1. Josie Ensor, "Britain Open to Contacts with Hizbullah," *Daily Star* (Beirut), December 1, 2009.
2. *As-Safir*, November 24, 2009.
3. Ibid.
4. *Al-Manar*, November 30, 2009.
5. This manifesto joins a series of previous political manifestos that were published at the end of the general conferences that Hizbullah conducted in May 1993 (the 3rd Conference), summer 1995 (the 4th), summer 1998 (the 5th), in 2004 (the 6th), as well as the election manifestos for the parliamentary elections in which Hizbullah participated in 1992, 1996, 2000, and 2005. For an analysis of Hizbullah's political and election manifestos, see Shimon Shapira, *Hezbollah between Iran and Lebanon* (Tel Aviv: HaKibbutz Hameuhad, 2000), pp. 186-192.
6. For an analysis of the "Open Letter," see Shapira, pp. 126-8.
7. Abdul Rahman Al-Rashed, "Nasrallah: Prime Minister of Lebanon," *Asharq Alawsat*, December 7, 2009.
8. Tony Badran, "For Hezbollah, Lebanon Is an Afterthought," *Now Lebanon*, December 8, 2009, <http://www.nowlebanon.com/NewsArticleDetails.aspx?ID=131055>.
9. www.mowjcamp.com/article/id/64087.